

**DN. DVRANDI|| à Sancto Portiano, in Senten=||tias
Theologicas Petri Lombardi|| Commentariorum libri||
quatuor.||**

Durandus <de Sancto Porciano>

Antverpiæ, 1567

Quęstio quarta. Vtrum cum vnitate essentię diuinę stet realis pluralitas personarum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72607](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72607)

formitatem duorum vel plurium, quæ esset utriusque vt
subiecti & termini, non fundaretur super vno numero
realiter: quod est contra eos.

22 Dicendum est ergo aliter, interrimendo maiore, quia
non est simile de diuersitate rationis respectu diuersitatis
realis, & de vnitatis rationis respectu vnitatis realis: quia
vnum secundum rem, si secundum se concipiatur, & ad nihil
aliud comparatur, non potest concipi nisi sub vna ratione.
Vnde enim conciperetur pluralitas rationis non ex vno,
vt vnum est, sicut de se patet: nec ex comparatione eius ad
aliud, quia tollitur omnis comparatio. Propter quod oportet
ter, quod pluralitas rationum in vno simplici, sumatur ex
comparatione ad plura realiter. Sed cum intellectus in-
telligit plura realiter, potest ea comparare non solum secun-
dum diuersitatem, vel pluralitatem determinatam, sed etiam
secundum priuationem vel negationem alicuius pluralitatis.
Et quia vnum dicitur priuationem pluralitatis, ideo ex hoc so-
lo quod aliqua non differunt tali differentia, potest concipi,
quod aliquo modo sunt vnum, etsi non secundum rem,
tamen secundum rationem. Verbi gratia intellectus potest
comparare Sortem ad Platonem, vt sunt diuersa supposita in
natura humana, & sic concipit ea, vt plura, vel potest com-
parare Sortem & Platonem ex vna parte, ad Brunellum as-
sum. Et quia secundum hanc comparationem Sortes non
differunt, sed conuenit cum Platone, quia vterque differt a Bru-
nello, eo quod vterque est homo, quantum non sunt idem ho-
mo numero, & secundum rem: ex hoc potest intellectus con-
cipere, quod sunt idem homo secundum rationem & speciem.
Semper enim comparando contententiam ad differentiam,
vel minorem differentiam ad maiorem, potest concipi vni-
tatis rationis: quia quæ minus differunt, magis sunt vnum,
& in quantum non differunt, sunt vnum. Et causa omnium
istorum est, quia conceptus vnus est priuatius, & ob hoc
ex priuatione cuiuscumque differentie potest concipi aliqua
vnitas rationis, sed conceptus pluralitatis est positius, &
ideo pluralitas rationum non potest sumi, nisi ex aliquo
positiuo, non ex vno, vt vnum est, prout declaratum fuit:
ergo ex pluribus, vel ex comparatione ad plura realiter.

*Vide infra
d. 24. q. 1.*

23 Ad secundum dicendum est, quod in relatione eius-
dem ad seipsum vnum secundum rem, accipitur, vt plura se-
cundum rationem per comparationem ad plura secundum
rem, dupliciter ad presens: vno modo, quia intellectus con-
siderans, quod extrema realiter differentia, referuntur ad
inueniunt sub replicatione eiusdem nominis, vt diuersum a
diuerso diuersum concipit idem in suo opposito, vt dicat
idem eidem idem, vtens vno realiter, tanquam duobus.
Alio modo, quia intellectus considerans quod ea quæ sunt
diuersa secundum rem, dicuntur vnum & idem, (vt duo
alba dicuntur vnum in qualitate, & duo equalia vnum
in quantitate) considerat, quod verior est vnitas cuiuslibet
rei in seipsa. Et ideo dicit, quamlibet rem eadem sibi,
vtens vna, vt duabus.

q. preced. 12.

24 Ad tertium dicendum, vt prius, quod non est idem
iudicium de attributis inter se, & de essentia, & de patens
nitare, siue quacumque alia relatione, an sint idem re, vel non.
Sed dato quod essent idem re vt attributa, tamen quo ad pro-
positum non esset simile, quia in diuinis non est aliqua di-
uersitas realis, ex qua possit sumi differentia attributorum
essentialium, eo quod quilibet eorum equaliter se habet ad om-
nia quæ sunt in diuinis: sed quia personæ diuine, quæ dif-
ferunt realiter, non equaliter se habent ad essentiam, & pa-
ternitatem, seu alias relationes, eo quod essentia communis
est omnibus, non autem relationes: ideo ex reali differen-
tia personarum potest sumi differentia rationis, inter essen-
tiam & quancumque relationem.

*Vide Gabriel.
& Oltram. q.
huius distin.*

25 Ad quartam dicunt quidam, quod differentia ratio-
nis inter intelligere, & esse intellectum, & inter amare, &
esse amatum, potest reduci ad realem differentiam, quæ est
in diuinis, absque comparatione ad creaturas, modo quo
dictum est de differentia paternitatis, & diuinitatis, quia
Filius & Spiritus sanctus sunt intellecti, & amati a Patre,
non autem sunt actus intelligendi & amandi, quibus Pa-
ter intelligit & amat formaliter. Et quia alicui conuenit
esse intellectum, cui non conuenit intelligere, ex hoc solo
potest sufficere concipi differentia rationis inter esse in-
tellectum, & intelligere vel esse intelligentem. Et idem di-
cunt de amare, & amato.

26 De aliis autem attributis dicunt, sicut in positione esse
ctum est. Et hoc quidem verum est, si in diuinis quoquomodo
do realiter essentia & relatio different, & per consequens
persona ab essentia ratione relationis: quia differentia ra-
tionis inter amare, & esse amatum, & intelligere, & esse in-
tellectum, habet pro sufficienti fundamento differentiam
realem, quæ esset inter essentiam, & relationem, & per se
non ratione relationis. Quia enim relatio & persona sunt
intellecta obiectiue, & non sunt ipsum intelligere per om-
nem modum identitatis realis: essentia autem, si realiter
differt a relatione & a persona, est in intellectu obiectiue,
& est ipsum intelligere identice: consequens est, quod esse
intellectum & intelligere saltem differant ratione, quia
differenter se habent ad ea, quæ differunt re. Si autem per-
sona & relatio non differant realiter quoquomodo seu ex
natura rei ab essentia, non video qualis differentia realis
in diuinis possit esse sufficiens fundamentum differentie
rationis inter intelligere & esse intellectum: quia non illa,
quæ est inter essentiam, & relationem & personam, quia
non est realis, vt dicit. Differentia autem rationis reducitur
ad differentiam realem, tanquam ad fundamentum (etiam
secundum mistos) nec illa quæ est inter relationem, & re-
lationem, seu inter personam, & personam: quia illa quæ
se habent vniformiter ad aliqua plura, non sunt causa vel
fundamentum pluralitatis eorum: vt quia Sortes & Plato
se habent equaliter ad animal, & equaliter ad hominem,
certe realis differentia inter Sortem & Platonem non est
causa, nec fundamentum differentie rationis inter animal,
& hominem. Nunc est ita, quod relationes oppositæ, & per-
sonæ per eas constitutæ, se habent equaliter & vniformiter
ad intelligere, & esse intellectum: quilibet enim est in-
tellecta obiectiue, & nulla vel quælibet est intelligere ip-
sum formaliter: ergo differentia personarum, vel relatio-
num secundum rem, non est sufficiens fundamentum dif-
ferentie rationis inter intelligere & esse intellectum. Est
tamen aduertendum, quod esse intellectum, non dicitur
tributum dignum, prout attributum dicitur perfectionem
communem communitate analogie Deo & creaturis: quia
esse intellectum vt sic non dicit aliquid existens in re in-
tellecta: sed est denominatum ab intelligere quod est in
alio: & si sit in eodem, hoc accidit intellectum, vt intel-
lectum est. Et ideo instantia illa non est ad propositum, nisi
latius tractetur questio quam de attributis, vt pote si quis
dicat, quod nulla differentia rationis potest inueniri in
aliquo absque comparatione ad differentiam realem.

QVAESTIO QVARTA.

Vtrum cum vnitatis potentie possit esse
personarum pluralitas.

Thom. 1. p. q. 30. ar. 1. & q. 32. ar. 1.

AD tertium principale sic proceditur. Et videtur, quod
cum vnitatis essentia non possit stare realis pluralitas
personarum: quia sicut se habet ratio ad differentiam ra-
tionis, ita res ad differentiam rei: sed non potest esse, quod
aliqua sint vni ratione, & diuersa ratione, per illud quod
est vnum ratione, ergo nec aliqua possunt esse vnum, &
idem re, & distincta re, per aliquid, vel per aliqua, quæ sunt
vnum re: sed essentia & relatio in diuinis sunt vnum &
idem re, vt communiter ponitur: ergo impossibile est, quod
ea quæ sunt vnum in diuinis per essentiam, sint diuersa
realiter per relationes: sed propter aliud non ponitur
quod flet pluralitas personarum cum vnitatis essentia:
ergo, &c.

2 Secundo sic: quæcumque sunt vnum realiter, multiplici-
tato vno multiplicatur alterum: sed persona & essentia
sunt vnum realiter, alioquin in diuinis esset realis com-
positio: ergo cum essentia non multiplicetur, videtur quod
nec persona.

3 IN CONTRARIUM est fides nobis tradita,
per sacram scripturam.

4 RESPONSO. Quia conclusio non est dubia
apud fideles (omnes enim tenent, quod vnus est Deus, quod
ad essentiam attinet, & quod tres sunt personæ distinctæ
relationibus originis) ideo circa declarationem conclu-
sionis immo: andum est.

5 Quidam enim dicunt, quod haec conclusio, quae directe continet articulum Trinitatis, potest demonstrari sciri, sicut corpus compositum ex contrariis, sit corruptibile. Demonstrationes autem, quas isti adducunt, sunt haec. Omnis perfecta operatio terminatur ad aliquod operatum: sed in Deo sunt intelligere & velle operationes perfectissimae: ergo terminantur ad aliqua opera: intelligere quidem ad verbum productum, velle autem ad amorem: sed producens aliquid per quancumque operationem, & productum, necessarii differunt: ergo talis differentia est in diuinis, cum illa productio sit ad intra: sed non potest esse quod ad essentiam, quae est vna: ergo quo ad personas.

6 Secunda est talis: Quicquid perfectionis est in creaturis, totum est Deo attribuendum (exclusa imperfectione) sed naturam reperiri in pluribus suppositis, est perfectionis: licet plurificari in eis, sit imperfectionis, vt dictum fuit supra: ergo primum est Deo attribuendum, excluso secundo. Hoc autem solum fit, ponendo plures personas in vna essentia diuina: ergo, &c.

7 Ad confirmationem huius facit: quod natura quae non est nisi tantum in vno supposito, videtur arcuata & limitata, quod non competit naturae diuinae. Haec autem rationes (vt isti dicunt) quae bene concludunt, sicut quaecumque demonstratio in naturalibus.

8 Sed quia in 1. quaest. huius libri satis efficaciter probatum est, quod articulus fidei, potissimum trinitatis, demonstrari non potest, nec quod ita sit, vt ponit articulus, nec quod articulus sit possibilis, aut quod nihil impossibile sequatur ad articulum, quorum vnum includit aliud. Ex possibili enim non sequitur impossibile, nec rationes quae sunt contra articulum scientificae dissoluti possunt, ideo non replicando rationes prius adductas, solum restat soluere rationes, per quas isti nituntur demonstrare articulum trinitatis.

9 Cum enim primum dicitur quod intelligere & velle vbi: cumque sunt operationes perfecte terminantur ad aliquod operatum per eas productum, falsum est absolute, & non valet ad propositum, absolute quidem falsum est, quia in beatis intelligere & velle quibus vident Deum & diligunt sunt perfectissimae operationes: & tamen per illud intelligere nullum verbum formatur seu producitur, nec per illud velle producit aliquis amor, ergo illud est falsum absolute, non valet etiam ad propositum, quia intelligere & velle in Deo aut essent ipsamet productiones personarum, aut principia productionum. Primum non potest dici, quia productiones in diuinis sunt diuersae realiter, sed velle & intelligere non differunt realiter, ergo non sunt productiones. Item producere & produci non possunt coepetere omnibus personis, quia quaedam est non producentis (scilicet Spiritus sanctus) & quaedam non producta (vt pater) Sed intelligere & velle competunt omnibus personis, ergo non sunt producere nec produci, & ita non sunt productiones, nec actiue nec passiue. Item nec sunt principia productionum, quia aut essent vnum principium aut plura. Si vnum ex hoc non potest demonstratur probati quod ab illo vno sint plures productiones & plura producta.

Si plura aut differunt re aut sola ratione, non re, quia sunt absoluta, & conueniunt omnibus personis, & talia non differunt realiter in diuinis. Si sola ratione, ex hoc non potest demonstrari quod sint principia plurium productionum & plurium productorum realiter differentium, quare nullo modo per intelligere & velle potest demonstrari pluralitas personarum productarum.

10 Cum ergo dicitur quod omnis perfecta operatio terminatur ad aliquod operatum. Si vocetur operatio perfectio artis, vt dominificatio, verum est. Si etiam operatio vocetur actio de genere actionis, adhuc est verum, quia actio transit in passum secundum aliquod in eo causatum. Actio enim proprie accepta in creaturis non est aliud quam denominatio producentis a producto, sicut calefactio actio non est aliud, nisi denominatio calefactientis a calore producto. Sed si vocetur operatio vltima perfectio potentiae quemadmodum se habet videre ad visum, & intelligere ad intellectum falsa est propositio, quia istae perfectiones sunt vltimus finis potentiae, nec aliquid per eas necessarii producit in eadem potentia, vt habetur, 9. Metaphys. & primo Ethicorum.

11 Quod autem secundo dicitur quod perfectionis est quod essentia vna sit in pluribus suppositis: nam imperfectioni & arcuationi naturae attestatur quod ipsa sit tantum in vno supposito: dicendum quod quantum habet via naturalis inquisitionis, sufficit ad ponendum naturam diuinam esse perfectissimam & illimitatam quod ipsa sit in vno solo supposito perfectissimo & illimitato, nec oportet quod ponatur in pluribus, nec Philosophi qui ductu rationis naturalis sciuerunt naturam diuinam esse perfectissimam, posuerunt quod perfectio eius requireret plura supposita, sed tantum vnum perfectissimum. Sic ergo patet quod rationes istae nullo modo demonstrant articulum trinitatis, quia omnino demonstrari non potest.

12 Reitat ergo vt sola persuasiones adducantur ad id quod demonstratio non attingit. Hoc autem aliqui sic persuadent. Dicunt enim quod in omnibus creaturis esse est aliud ab essentia. Essentia enim quae est in pluribus suppositis quantum est de se est vna, plurificatur autem in eis per esse, modo esse non est nisi suppositi, quod si sit ipsius naturae hoc est solum ratione suppositi: plurificatur ergo suppositis necesse est quod esse plurificetur, quo plurificato necesse est essentiam plurificari. In diuinis autem aliter est, quia ibi esse est idem quod essentia, nec esse conuenit essentiae per suppositum, sed ipsa est de se ipsum esse: & ideo nec ipsum esse per supposita nec essentiam per esse oportet plurificari. Licet haec conclusio sit vera, persuasio tamen eius est multum defectuosa. Statim enim patitur calumniam in primo dicto, scilicet quod esse & essentia in creaturis realiter differant, hoc enim negant multi. Sed esto quod sic esset quod dicunt postea, quod essentia non habet esse nisi per suppositum si intelligant quod essentia non habet esse nisi in supposito, verum est tamen in natura creata quam increata. Et ideo ex hoc nihil potest argui plus de vna quam de alia. Si vero intelligatur causaliter quod essentia habet esse per suppositum, falsum est, imo magis e contrario suppositum habet esse per essentiam si tamen est ibi aliqua causalitas, quia si esse differt ab essentia est eius proprius effectus, vel aliqua proprietas consequens essentiam, vel vt quidam dicunt fluens ab essentia, vnde in omni supposito prius est intelligere essentiam, & postea ratione essentiae ipsum esse. Quicquid enim attribuitur supposito, siue esse suae operari, totum attribuitur ratione essentiae & naturae. Et ideo quod dicunt tertio quod essentia plurificatur in creaturis per plurificationem ipsius esse, valde est irrationabile, quia ita est esse de se vnum, sicut & essentia. Per quid ergo plurificabitur non se ipso, quia idem dicerem de essentia, nec per agens, quia actio agentis naturalis per prius attingit essentiam quam esse (si sint diuersa). Et ideo rationabilius est quod essentia quae prius attingitur per prius plurificetur, & per consequens esse quod in ea plurificata recipitur quam e contrario. Item omnibus his coeessis adhuc in nullo declaratur propositum, sed remanet tota difficultas, scilicet qualiter est possibile quod vnum esse & vna essentia sint in pluribus suppositis, & per quid confutrantur & distinguantur illa supposita, quia non per esse nec per essentiam, cum in illis conueniant, de nullo autem alio sit mentio: ideo, &c.

13 Et per ad aliquo aliter persuadendum articulum trinitatis credo quod recurrendum est ad infinitatem diuinae perfectionis. Sicut enim eadem essentia numero est voluntas, & intellectus, magnitudo, pulchritudo, & fortitudo, & quicquid aliud essentialiter dicitur, sic propter infinitum suae perfectionis eadem natura diuina potest esse fundamentum oppositarum relationum, quae (cum sint relationes originis) necessario competunt diuersis suppositis, quia nulla res seipsam gignit vt sit, vt dicit Augustinus de Trinitate. Et cum relatio non faciat compositionem cum suo fundamento (vt infra probatur) relinquunt quod in diuinis sint plura supposita quae nullam ponunt ibi compositionem.

14 Aliqui autem hoc aliter persuadent ex ordine vniuersi sic, vna natura inuenitur in vno supposito vt in Angelo & multae in multis vt in eisdem. Item in vna persona multae naturae, vt in sorte, ergo ad complementum vniuersi est dare reliqua, scilicet quod in multis personis sit vna natura quod solum est in diuinis. Plus autem est adhaerendum conclusioni propter fidem quam propter dictas persuasiones.

27. ar. 1.

q. 1. nu. 10. huius dist.

27. ar. 1.

Infra dist. 27. q. 3.

Infra dist. q. 1. in dist. 7. 5. 1. nu. 11.

d. 30. q. 2.

Ad utranque rationem patet responsio per unum & idem, scilicet interimendo id quod utraque ratio ponit, videlicet quod relatio & esse in diuinis nullo modo differant realiter vel ex natura rei. Oppositum autem patebit infra quando agatur de differentia essentiae & relationis.

d. 39. q. 1.

Sententia litera tertiae distinctionis.

Apostolus nanque ait, &c. Superius ostendit magister unitatem essentiae & trinitatem personarum per autoritates, hoc idem nunc ostendit, sed per rationes naturales & similitudines quasdam, & circa hoc duo facit. Primum ostendit unitatem essentiae diuinae per rationes naturales. Secundum ostendit trinitatem personarum per similitudines creaturarum. Secunda incipit ibi: Nunc restat ostendere. Primum diuiditur in tres, quia primo ostendit per autoritatem Apostoli possibilitatem probandi per rationes unitatem essentiae. Secundum inducit probationes. Tertio excludit quandam dubitationem. Secunda incipit ibi: Nam sicut ait Ambrosius. Tertia ibi, cum ergo vnus Deus sit. Pars secunda in qua inducit probationes, diuiditur in quatuor partes secundum quatuor rationes quas inducit infra. Secunda ibi: Alio autem modo: Tertia ibi: Considerauerunt etiam. Quarta ibi: Intellexerunt, &c. Sequitur prima, quae incipit ibi: Nunc restat ostendere. In qua ostendit Magister trinitatem personarum per similitudines in creaturis, & circa hoc duo facit. Primum ostendit trinitatem personarum per similitudines vestigii. Secundum per similitudines imaginis. Secunda ibi: Nunc veram iam ad eam perueniamus. Prima est praesentis lectionis, & diuiditur in tres. Primum ponit similitudines trinitatis esse in creaturis. Secundum ex ipsa similitudine concludit personarum distinctionem. Tertio ostendit similitudinem vel representationem vestigii esse insufficientem. Secunda incipit ibi: Per considerationem itaque creaturarum. Tertia ibi: Ecce ostensum est. Et haec est sententia in generali.

IN SPECIALI vero proponit Magister quoddam secundum autoritatem Apostoli, inuisibilia Dei a creatura mundi per ea quae facta sunt, &c. Et exponit quoddam creaturam mundi vocat hominem, propter naturae dignitatem & conuenientiam quam habet cum omni creatura, unde proponit quod auxilio naturalis rationis & inspectione creaturarum in dei cognitione deuenitur. Postea inducit quatuor rationes ad probandum unitatem essentiae, quarum diuersitas sumitur secundum vias deueniendi ex creaturis in Deum, quas Dionysius, 7. cap. de di. no. ponit dicens, quod ex creaturis in Deum tribus modis deuenimus, scilicet per causalitatem, per remotionem & per eminentiam. Creatura enim est ens productum ab alio de nihilo, quia ea producta deuenitur in cognitionem producentis per viam causalitatis, quia est, de nihilo deuenitur in cognitionem Dei per viam remotionis, quia non omne ens potest esse de nihilo, nec veribile in nihilum, quia est ens, sed imperfectum, deuenitur in cognitionem Dei per viam eminentiae, quia omne imperfectum reducitur ad perfectum, nec est processus in infinitum. Est ergo prima ratio talis. Omne creatum reducitur ad aliquid increabile. Ie, omnis creatura est creata, ergo &c. Secunda talis est. Omne numerabile reducitur ad innumerabile, sed omnis creatura est numerabilis, ergo praeter omnem creaturam est dare aliquid innumerabile hoc est Deus, ergo &c. Alia duae sumuntur per viam eminentiae, quia magis & minus bonum reducitur ad summe bonum, bonum est corpus, melior est spiritus, summe bonus est Deus, &c. Item magis & minus speciosum sunt a summe specioso, speciosum est corpus, speciosior spiritus, speciosissimus est Deus, quare, &c. Postea remouet quandam dubitationem dicens, quod licet sit in diuinis summa simplicitas, tamen Apostolus dicit in plurali inuisibilia Dei propter plures modos quibus a creatura in Deum deuenimus, & propter plura quae attribuuntur, sicut ex perpetuitate creaturarum cognoscimus eternitatem & ex magnitudine eorum omnia potentiam, & ex dispositione & gubernatione bonitatem. Postea inquit qualiter trinitas possit inquiri in vestigio creaturarum ut dicit quod in creaturis inuenimus similitudinem trinitatis per hoc quod quilibet creatura habet

unitatem, speciem & ordinem, unitas enim quae est principium numeri representat patrem qui est principium originis omnium personarum in diuinis. Species vero representat filium qui est perfectissima pulchritudo ad quam omnis creatura formatur. Ordo vero representat spiritum sanctum qui est bonitas & perfectissima dilectio cum sit amor patris & filii, a quo omnis pacis & gratiae effectus in nobis provenit. Postea ex hac similitudine distinctionem personarum concludit sicut patet in litera. Vltimo dicit quod per huiusmodi similitudinem sufficiens notitia trinitatis vel doctrina vel inspectio haberi non potest, quod probat per hoc quod Magi Pharaonis defecerunt in tertio signo. Et haec est sententia in speciali.

Circa primam partem huius distinctionis tertiae quaeritur de duobus in generali. Primum est de cognitione Dei per creaturas. Secundum est de vestigio, circa primum quaeruntur tria. Primum est vtrum possumus ex creaturis probare Deum esse. Secundum est vtrum possumus cognoscere de Deo quid est. Tertium est vtrum Deum esse sit per se notum.

QVAESTIO PRIMA.

Vtrum possumus probare Deum esse, ex his quae sunt in creaturis.

Tho. 1. p. 1. q. 2. ar. 3.

Ad primum sic proceditur & arguitur quod non possumus probare Deum esse ex his quae videmus in creaturis, quia sicut dicitur, 3. metaph. species rerum sunt sicut numeri, sed in numeris non est dare supremum, ergo nec in entibus, sed supremum in entibus vocamus Deum, ergo nullus est Deus.

2. Item plus distat Deus ab intellectu nostro quam res spiritalis a sensu, sed sensus nullo modo potest cognoscere rem spirituales, ergo nec intellectus noster Deum.

3. **I**N CONTRARIUM est quod dicit Apostolus Rom. 1. quod inuisibilia Dei a creatura mundi id est ab homine per quae facta sunt hoc est per ea creaturas intellectu conspicuntur, sempiterna quoque virtus eius & diuinitas.

4. **R**ESPONSIO. dicendum quod per creaturas possumus deuenire in cognitionem dei tripliciter, secundum tria quae possunt considerari circa creaturas. Creatura enim est ens productum ab alio de nihilo, quia ens aliqua perfectionem importat, quia producta ab alio causam efficientem habet, quia de nihilo veribile est in nihil subiecta influentia conferuntur, & secundum ista tria triplex est via inuestigandi Deum ex creaturis, scilicet via eminentiae quantum ad primum, via causalitatis, quantum ad secundum, via remotionis, quantum ad tertium.

5. Prima via patet sic, in perfectionibus specificis aut est dare supremum in quo est status, aut non, sed est processus in infinitum. Si est dare supremum in quo sit status habetur propositum, quia dicimus Deum scilicet illud quod est supremum & perfectissimum in entibus. Si vero dicatur quod sit processus in infinitum aut hoc erit in actu permixto potentiae, ita videlicet quod quocumque dato poterit dari perfectius, nunquam tamen data erunt actu infinita, aut ita quod data sint actu infinita. Si primum dicatur adhuc habetur propositum, quia si data sint finita necesse est quod inter illa sit aliquid primum & perfectissimum quo non est possibile dare perfectius. Cuius ratio est, quia cum illud nondum sit, aut produceretur ex se aut ex alio, non ex se, quia nihil est impossibile quam quod aliquid producat seipsum, ut dicitur primo de Trinitate. nec ab alio, quia nihil eorum quae sunt, possunt producere aliquid perfectius se, ergo, &c. Nec secundum potest dici, scilicet quod data sint actu infinita, quia infinitas actualis repugnat enti, maxime in per se ordinatis, ut infra patebit. Et iterum quia inter data vel est aliquid infinite perfectionis & tunc illud erit primum & perfectissimum, quia infinito in perfectione non est dare maius, nec equale, & sic habetur propositum, aut non est dare ibi aliquid infinite perfectionis. Et tunc iterum sequitur quod non sunt infinita actu, quia procedendo aueretur perfectio, igitur. Si non est inter data aliquid infinitum actu, non est processus in infinitum actu.

d. 43. ar. 3.